

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 68 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 1 Strenger straffen helpt niet

1 **maximumscore 3**

twee van de volgende functies:

- aggregatiefunctie/integratiefunctie
- articulatiefunctie
- communicatiefunctie

- aggregatiefunctie/integratiefunctie

voorbeeld van een juiste uitleg:

In een verkiezingsprogramma brengen politieke partijen wensen en eisen met betrekking tot criminaliteit bij elkaar en wegen deze af met andere maatschappelijke onderwerpen op grond van de eigen ideologische uitgangspunten. / In een verkiezingsprogramma proberen politieke partijen allerlei wensen, voorkeuren en prioriteiten op elkaar af te stemmen vanuit een bepaalde overkoepelende visie op de gewenste ontwikkeling van de samenleving.

Vraag	Antwoord	Scores

- articulatiefunctie
voorbeeld van een juiste uitleg:
Politieke partijen brengen opvattingen, wensen en voorkeuren in de samenleving naar voren in o.a. verkiezingsprogramma's met het doel deze op de politieke agenda te krijgen.
- communicatiefunctie
voorbeeld van een juiste uitleg:
Politieke partijen laten burgers/kiezers middels verkiezingsprogramma's via diverse media zien waar de partijen voor staan.

voor twee juiste functies 1
per juiste uitleg van een juiste functie 1

Opmerking

Voor het noemen van slechts één juiste functie mag geen scorepunt worden gegeven.

2 maximumscore 2

voorbeelden van juiste nadelen van strenger straffen:

- De kosten vanwege langere gevangenisstraffen nemen toe.
- Er kan een tekort aan cellen ontstaan.
- Een lange(re) gevangenisstraf draagt niet bij aan een betere resocialisatie.
- De kans op recidive is groot na een langere gevangenisstraf.

per juist nadeel 1

3 maximumscore 2

voorbeelden van juiste voordelen van strenger straffen:

- Strenger straffen voldoet uit het oogpunt van vergelding.
- Strenger straffen doet meer recht aan de belangen van slachtoffers / genoegdoening aan de slachtoffers.
- De veiligheid in de samenleving neemt toe. / Wie opgesloten zit kan geen misdrijf plegen.
- (generale) preventie / afschrikking

per juist voordeel 1

Vraag	Antwoord	Scores

4 maximumscore 4

een sociaal probleem

voorbeeld van een juist antwoord:

- Een sociaal probleem betreft een situatie die veel mensen onwenselijk vinden / die in strijd is met heersende waarden en normen / een situatie waarvan veel mensen vinden dat er actie moet worden ondernomen om die situatie te veranderen 1
- voorbeeld uit de Inleiding:
Het geweld tegen de grensrechter dat heeft geleid tot zijn dood “bracht een schok teweeg in heel Nederland.” (zie regels 1-4 van de Inleiding in het opgavenboekje) / Vanuit de maatschappij (en de politiek) klonk de roep om strengere straffen (regel 5 van de Inleiding) 1

een politiek probleem

voorbeeld van een juist antwoord:

- Criminaliteit is een politiek probleem omdat het verschaffen van veiligheid behoort tot de basisfuncties van de staat 1
- voorbeeld uit tekst 1:
De minister van Veiligheid en Justitie neemt naar aanleiding van het doodschoppen van de grensrechter direct actie: “hij zal laten nagaan of het OM zwaardere straffen kan eisen.” (regels 11-17) 1

5 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- uitgangspunt van het CDA: het belang van samenwerking tussen school, gezin, maatschappelijk middenveld en overheid bij het voorkomen van criminaliteit. / gespreide verantwoordelijkheid in de samenleving / het delen van verantwoordelijkheid van overheid en maatschappelijke organisaties voor een veilige samenleving 1
- citaat: “De betrokken maatschappelijke groeperingen zullen zélf in actie moeten komen” (regels 24-26). / “De oplossing moet verder vooral komen van de voetbalclubs en de KNVB door ...” (regels 26-34) 1

of

- uitgangspunt van het CDA: burgers, maatschappelijke organisaties en overheid moeten een bijdrage leveren aan de bevordering van waarden en normen, met name het respect opbrengen voor anderen 1
- citaat: “De oplossing moet verder vooral komen van de voetbalclubs en de KNVB door de ouderwetse overdracht van normen en waarden” (regels 26-30) 1

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan alleen een juist citaat.

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 3	
	Theorie: rationele-keuzetheorie / gelegenheidstheorie voorbeeld van een juiste beschrijving:	1
	De rationele-keuzetheorie stelt dat het plegen van een bepaald misdrijf afhangt van de inschatting van een bepaalde situatie (gelegenheid) / Het plegen van een bepaald misdrijf is het gevolg van een afweging van kosten en baten, waarbij de baten hoger worden geschat voorbeeld van een juiste verklaring:	1
	Door de uitvoering van elementaire beveiligingseisen uit het Bouwbesluit (zie de regels 40-41) is het voor potentiële daders moeilijker om (met succes) in te breken in een woning. De kosten worden hoger en/of de baten worden lager	1

Opgave 2 Negatieve media-aandacht voor ziekenhuizen

7	maximumscore 4	
	de onderzoeksfunctie voorbeeld van een juiste uitleg:	1
	Argos heeft onderzoek gedaan naar het hoge sterftcijfer in het Hagaziekenhuis en daarmee een probleem blootgelegd	1
	de controlefunctie/waakhondfunctie voorbeeld van een juiste uitleg:	1
	Argos heeft een tekortkoming in het functioneren van het hartcentrum van het Hagaziekenhuis openbaar gemaakt	1
8	maximumscore 4	
	bronnen checken / meerdere bronnen raadplegen voorbeeld van een juiste uitleg:	1
	De journalist van <i>NRC Handelsblad</i> heeft de informatie van Argos gecheckt op de website van het Hagaziekenhuis (regels 13-15, 18-22)	1
	hoor en wederhoor toepassen voorbeeld van een juiste uitleg:	1
	De journalist van <i>NRC Handelsblad</i> heeft de website van het ziekenhuis geraadpleegd als wederhoor van de berichtgeving van het radioprogramma Argos (regels 13-15, 18-22)	1

Vraag	Antwoord	Scores

9 maximumscore 2

vanuit de sociaal-culturele benaderingswijze
voorbeeld van een juist antwoord:

- Welke culturele oorzaken spelen een rol bij de lage ziekenhuissterfte in sommige regio's? / Is het verschil in de ziekenhuissterfte te verklaren door culturele verschillen tussen de provincie Limburg en de provincies Groningen en Friesland?
(antwoord in de tekst: "Verder wordt in sommige regio's meer aan mantelzorg gedaan bij hun familie door te brengen."
(regels 19-23))

1

vanuit de vergelijkende benaderingswijze
voorbeeld van een juist antwoord:

- Waardoor is de ziekenhuissterfte in de provincie Limburg gemiddeld hoger dan in de provincies Groningen en Friesland?
(antwoord is af te leiden uit de tekst: kwaliteit regionale zorg zou in Groningen en Friesland beter zijn dan in Limburg / in Groningen en Friesland zijn waarschijnlijk meer bedden voor terminale patiënten buiten het ziekenhuis beschikbaar dan in Limburg (regels 14-18))

1

Opmerking

Criteria waaraan de onderzoeksvragen moeten voldoen:

- *Het moet een te beantwoorden vraag zijn (met vraagteken).*
- *Ziekenhuissterfte moet worden genoemd.*
- *Er moet een variabele in verwerkt zijn die past bij de benaderingswijze.*
- *Het antwoord moet af te leiden zijn uit tekst 3.*

10 maximumscore 3

- de selectieve perceptietheorie

1

verklaring met gegeven uit de tekst

- Voor welke mediaboodschappen mensen zich openstellen, hoe ze de boodschappen waarnemen en wat zij onthouden, wordt beïnvloed door hun referentiekader
- Het referentiekader van de respondenten/deelnemers aan het onderzoek wordt bepaald door eigen positieve ervaringen met ziekenhuiszorg (zie regels 16-18). Zij zullen hun gunstige beeld van het ziekenhuis dus niet snel negatief laten beïnvloeden door de negatieve media-aandacht

1

1

Opgave 3 De Nederlandse inlichtingendienst AIVD

11 maximumscore 1

het recht op privacy (recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer) / het eerbiedigen van grondrechten

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2	
	• het legaliteitsbeginsel • Dat houdt in dat de overheid gebonden is aan de wet	1 1
13	maximumscore 2	
	• Een parlementaire enquête is een onderzoek naar het gevoerde regeringsbeleid waarbij getuigen onder ede gehoord kunnen worden • Het enquêterecht valt onder de controlerende taak	1 1
14	maximumscore 1	
	het indienen van een motie van afkeuring / wantrouwen (Als een motie van afkeuring tegen minister Plasterk door een meerderheid van de Kamer wordt aangenomen, moet de minister zijn ontslag aanbieden bij de koning.)	
15	maximumscore 2	
	• de feedbackfase / fase van terugkoppeling • De Commissie-Dessens heeft namelijk de huidige Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten geëvalueerd. Evaluatie van beleid is een voorbeeld van feedback	1 1
	of	
	• de invoerfase • De Commissie-Dessens heeft de huidige Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten geëvalueerd. De commissie komt met nieuwe wensen, met andere woorden met nieuwe invoer	1 1
16	maximumscore 4	
	voorbeeld van een juist antwoord: Het dilemma van de rechtsstaat houdt in: • Het botsen van de belangen van rechtsbescherming van de burger met het belang van de handhaving van de rechtsorde door de overheid	1
	citaat: • “Het gaat om de balans tussen effectiviteit en waarborgen van de rechtsstaat” (regels 20-22)	1
	uitleg: • Het uitbreiden van de bevoegdheden van de AIVD draagt bij aan het vergroten van de nationale veiligheid (rechtshandhaving), • maar kan ten koste gaan van de privacy van (onschuldige) burgers (rechtsbescherming)	1 1

Opgave 4 De moderne burger als een actieve internetgebruiker

17 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- De moderne burger heeft zowel de rol van ontvanger: hij be vraagt informatie van andere burgers en andere bronnen kritisch (regels 7-9) 1
- als de rol van zender: hij twittert of blogt en levert nieuws (regels 9-14) 1

18 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Door individualisering kiest de moderne burger zelf welke informatie hij/zij tot zich neemt, of welke informatie hij/zij op internet plaatst. / Door de individualisering laat de moderne burger zich bij het consumeren en produceren van nieuws leiden door eigen behoeften.

19 maximumscore 2

- ontzuiling 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Vanaf de tweede helft van de jaren zestig is er sprake van ontzuiling. Dit had voor de (geschreven) pers tot gevolg dat de verschillen in politieke kleur en/of identiteit kleiner zijn geworden of dat de kranten geen spreekbuis meer waren van bepaalde maatschappelijke en politieke organisaties ("geen fractievoorzitter meer als hoofdredacteur" (regels 52-53)) 1

Opmerking

Antwoord 'ontkerkelijking' is fout.

20 maximumscore 1

het redactiestatuut

21 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- belang: streven naar winst 1
- Het streven naar winst kan de onafhankelijkheid van het journalistieke product in gevaar brengen, bijvoorbeeld wanneer een kritisch stuk over een (belangrijke) adverteerder niet gepubliceerd wordt of wanneer deze kritiek omwille van de adverteerder (stevig) wordt afgezwakt 1

of

- belang: vergroting van het marktaandeel 1
- Het streven naar een vergroting van het marktaandeel kan ertoe leiden dat de journalist geacht wordt om de berichtgeving meer af te stemmen op een breder publiek. / Vergroting van het marktaandeel (denk aan fusies van uitgever e.d.) kan ertoe leiden dat journalisten niet meer kritisch kunnen publiceren over bedrijven die bij de organisatie horen 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
	• belang: vergroten van efficiency en effectiviteit • Het vergroten van de efficiency en effectiviteit kan de onafhankelijkheid van het journalistieke product in gevaar brengen, omdat journalisten gedwongen kunnen worden met minder tijd en geld artikelen te schrijven. Daardoor kunnen kwaliteitscriteria of journalistieke normen (zoals hoor en wederhoor) onder druk komen	1 1

22 maximumscore 1

voorbeelden van juiste antwoorden:

- De overheid vindt het wenselijk dat er in Nederland media zijn die kunnen zorgen voor kwalitatieve en betrouwbare informatie. Journalistieke onafhankelijkheid is daarvoor een voorwaarde.
- De overheid vindt het wenselijk dat in een democratische samenleving de burgers de beschikking hebben over goede/juiste/betrouwbare informatie / dergelijke informatie een voorwaarde is voor agendavorming en publiek debat. Journalistieke onafhankelijkheid is daarvoor noodzakelijk.

Opgave 5 Imago van de Europese Unie

23 maximumscore 2

- factor ‘politiek wordt door burgers niet (meer) gekoppeld aan directe behoeftebevrediging’
citaat:
“Volgens werkgeversvoorman Bernard Wientjes moet aan de gewone man - de werknemers in de haven van Rotterdam of in het Westland - beter worden uitgelegd dat hun arbeidsplaats en dagelijks brood te danken zijn aan export en Europa.” (regels 8-14) 1
- factor ‘onwetendheid en onbekendheid’
citaat:
“Volgens werkgeversvoorman Bernard Wientjes moet aan de gewone man - de werknemers in de haven van Rotterdam of het Westland - beter worden uitgelegd dat hun arbeidsplaats en dagelijks brood te danken zijn aan export en Europa.” (regels 8-14) / “Volgens hem is die boodschap tot nu toe vooral overgekomen bij de elite en hoogopgeleiden.” (regels 14-17) / “Door de crisis Dit strookt niet met de feiten, ...” (regels 19-23) 1

Opmerking

Alleen een scorepunt toekennen wanneer zowel de factor als het citaat juist is.

Vraag	Antwoord	Scores
24	maximumscore 2 • Wientjes verwijst naar de EU-doelstelling ‘het brengen van welvaart’ • De EU tracht deze doelstelling te realiseren door de volgende taken uit te voeren (één van de volgende): – de instelling van een gemeenschappelijke markt – het geleidelijk harmoniseren van het economische beleid van de lidstaten / het bevorderen van economische groei/handel/export	1 1
25	maximumscore 2 supranationale besluitvorming reden: In de tekst staat dat de 28 lidstaten van de Europese Unie besluiten nemen bij meerderheid (regels 14-16). Het is een kenmerk van supranationale besluitvorming om besluiten bij meerderheid te nemen (ook lidstaten die tegen stemmen/de minderheid moet zich aan het besluit houden). (Bij intergouvernementele besluitvorming moeten de lidstaten overeenstemming bereiken; heeft elke lid een vetorecht.) <i>Opmerking</i> <i>Alleen twee scorepunten toekennen wanneer zowel ‘supranationale besluitvorming’ als de reden juist is.</i>	
26	maximumscore 2 • de Raad van de Europese Unie (voorheen de Raad van Ministers) • de Europese Commissie	1 1
27	maximumscore 4 voorbeeld van een juist antwoord: kenmerk 1: Er dient sprake te zijn van een soevereine macht. • De EU voldoet hieraan, want de lidstaten van de Europese Unie hebben een deel van hun soevereine macht overgedragen aan de Europese Unie. of De EU voldoet niet (geheel) aan dit kenmerk, want de lidstaten blijven soevereine staten / De lidstaten zijn soeverein op een aantal terreinen kenmerk 2: Er is een overheid die regeert over een groep mensen. • De EU voldoet hieraan, want de instellingen van de Europese Unie regeren over alle burgers van de 28 EU-lidstaten / EU-regels zijn van kracht voor alle lidstaten kenmerk 3: Er is een overheid die regeert over een bepaald grondgebied. • De EU voldoet hieraan, want de lidstaten van de Europese Unie vormen één grondgebied	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores

kenmerk 4: Er is een overheid die het geweldsmonopolie bezit.

- De Europese Unie bezit **niet** het geweldsmonopolie. De EU heeft geen eigen politiemacht of leger (onder supranationaal gezag) om beslissingen met geweld af te dwingen. (De EU heeft politiemacht of leger – Eurocorps, Europese interventiemacht, Europese politiemacht zoals in Kosovo – , onder intergouvernementeel gezag van gezamenlijke lidstaten om beslissingen met geweld af te dwingen.)

1

28 maximumscore 3

- Standpunt 1 is van de SGP.
Deze politieke partij behoort tot het confessionalisme ook goed:
christendemocratie
- Standpunt 2 is van de PvdA.
Deze politieke partij behoort tot de sociaaldemocratie / het socialisme
- Standpunt 3 is van de VVD.
Deze politieke partij behoort tot het liberalisme

1

1

1

**29 maximumscore 3
de SGP**

- één van de volgende uitgangspunten met bijbehorend citaat:
- Religieuze waarden / Bijbelse waarden en normen
citaat:
“Bovenaan ons wensenlijstje voor de EU staat een beleid dat in harmonie is met Gods heilzame geboden.” (regels 1-2) /
“De (...) pleit in het belang van een ieder voor gezonde moraal en duurzame waarden, zoals pro-life, huwelijk en gezin, respect voor gezag en bescherming van de rechtsstaat.” (regels 6-8)
- harmonie en samenwerking
citaat:
“Wil de EU zich ontwikkelen tot een duurzaam samenwerkingsverband, dan dient zij niet alleen een economische maar ook een geestelijke samenhang te hebben: een gedeeld waardenbesef is daarvoor nodig.” (regels 2-4)

1

Vraag	Antwoord	Scores

de PvdA

- één van de volgende uitgangspunten met bijbehorend citaat: 1
 - sociale gelijkheid
citaat:
“Europa dat werkt voor mensen” (regel 9) / “Banken en bonussen aanpakken.” (regel 10)
 - kritiek op de vrijemarkteconomie
citaat:
“Banken en bonussen aanpakken.” (regel 10) /
“Samen laten we banken weer werken voor de klant in plaats van voor de eigen winst.” (regels 12-13) /
“Europa gaat om mensen, niet alleen om de markt.” (regel 14) /
“Doorgeslagen marktdenken pakken we aan.” (regels 14-15)
 - actieve rol van de overheid (op sociaaleconomisch terrein)
citaat:
“Banken en bonussen aanpakken.” (regel 10) /
“Het tegengaan van de oneerlijke verdringing van werk.” (regels 10-11) /
“Samen laten we banken weer werken voor de klant in plaats van voor de eigen winst.” (regels 12-13) /
“Doorgeslagen marktdenken pakken we aan.” (regels 14-15)

de VVD

- één van de volgende uitgangspunten met bijbehorend citaat: 1
 - individuele rechten/vrijheden
citaat:
“Het zorgt ervoor dat Nederlanders gemakkelijk over de grens hun werk kunnen doen en spullen verkopen.” (regels 17-18)
 - vrijemarkteconomie/ marktwerking
citaat:
“Het zorgt ervoor dat Nederlanders gemakkelijk over de grens hun werk kunnen doen en spullen verkopen.” (regels 17-18) /
“De Europese Unie moet zich vooral richten op haar meerwaarde: het versterken van de economie en het creëren van banen.” (regels 18-20)
 - terughoudende overheid
citaat:
“Dat betekent dat er minder onzin uit Brussel moet komen: geen onnodige regelgeving, geen geldverspilling vanuit de Europese begroting en geen bemoeienis op onderwerpen die lidstaten prima zelf kunnen regelen.” (regels 20-23)

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	artikel van Jan van Dijk, emeritus hoogleraar victimologie van 1 februari 2013 op de website sociale vraagstukken (http://www.socialevraagstukken.nl/site/2013/02/01/het-spilzieke-veiligheids-etatisme-van-rechts/)
tekst 2	NRC Handelsblad, 16 maart 2013
tekst 3	NOS, 27 maart 2013
tekst 4	de Volkskrant, 31 juli 2013
tekst 5	NRC Handelsblad, 30 november 2013
tekst 6	de Volkskrant, 30 november 2013
tekst 7	de Volkskrant, 2 december 2013
tekst 8	Peter Vasterman, de Nieuwe Reporter, 4 oktober 2013
tekst 9	de Volkskrant, 31 maart 2014
tekst 10	Friesch Dagblad, 1 april 2014
tekst 11	websites van SGP, PvdA en VVD, geraadpleegd in mei 2014

maatschappijwetenschappen havo

Centraal examen havo

Tijdvak 2

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo

Bij het centraal examen maatschappijwetenschappen havo:

Op **pagina 12**, bij vraag **27** moet het correctievoorschrift vervangen worden door:

27 maximumscore 4

kenmerk 1: Er dient sprake te zijn van een soevereine macht.	EU voldoet of voldoet niet.	1 scorepunt
kenmerk 2: Er is een overheid die regeert over een groep mensen.	EU voldoet.	1 scorepunt
kenmerk 3: Er is een overheid die regeert over een bepaald grondgebied.	EU voldoet.	1 scorepunt
kenmerk 4: Er is een overheid die het geweldsmonopolie bezit.	EU voldoet niet.	1 scorepunt

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren maatschappijwetenschappen havo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

Drs. P.J.J. Hendrikse,
Voorzitter